

"Menba-ı edep olan Kur'ân-ı Hakîmin bazı tâbirâtı bu yüzler ve perdelere göredir." cümlesinin geçtiği yeri izah eder misiniz?

"Hem insan, hodgâmlık ve zahirperestliğiyle beraber, herşeyi kendine bakan yüzüyle muhakeme ettiğinden, pek çok mahz-ı edebî olan şeyleri hilâf-ı edep zanneder. Meselâ, alet-i tenasül-ü insan, insan nazarında bahsi hacâlet-âverdir. Fakat şu perde-i hacâlet, insana bakan yüzdendir. Yoksa, hilkate, san'ata ve gayât-ı fitrata bakan yüzler öyle perdelerdir ki, hikmet nazarıyla bakılsa ayn-ı edeptir, hacâlet ona hiç temas etmez."

"İşte, menba-ı edep olan Kur'ân-ı Hakîmin bazı tâbirâtı bu yüzler ve perdelere göredir. Nasıl ki, bize görünen çirkin mahlûkların ve hadiselerin zahirî yüzleri altında gayet güzel ve hikmetli san'at ve hilkatine bakan güzel yüzler var ki, Sâniine bakar; ve çok güzel perdeler var ki, hikmetleri saklar; ve pek çok zahirî intizamsızlıklar ve karışıklıklar var ki, pek muntazam bir kitabet-i kudsiyedir." (1)

Üstad Hazretleri bu ifadeleriyle Kur'ân'da geçen bazı tabirlerin, O'nun edebine yakışmadığını iddia edenlere cevap vermektedir. İnsanlar arasında edebe aykırı olan bazı şeylerin, tıp veya fen sahasında nice hikmetleri anlatılmaktadır.

Kur'ân'nın bu gibi tabirleri insanın yaratılış ve hikmet cihetine bakar. Zaten eşyaya *mânâ-yı harfi* nazarıyla bakılmadığında, Cenab-ı Hakk'a bakan binlerce yönü görülemez ve anlayamaz.

İnsanın idrak ve ihata edemeyeceği hâdiselerin nice hikmet ve gayeleri vardır.

Bir çiçek, maddesi ve dünyaya bakan cihetiyle kendini birkaç yönden gösterirken, Rabbine bakan yüzlerce yönü vardır. O çiçeğin o güzel ve tatlı tebessümünde *Muhsin, Cemil, Müzeyyin* gibi çok isimler tecelli ile kendini ilan ediyor. Çiçeğin üstündeki nakış ve sanatlar maddesinden çok daha önemlidir. Bu da nakış ve sanatlar adedince isimleri akla gösteriyor, zira her nakış arkasında bir isim tecelli ediyor ve bu isim ile Allah'a işaret ediyor.

Mânâ-yı harfi, mahlûkata ve bütün kâinata Allah hesabına ve Allah'ın sanatı ve eseri nazarı ile bakmaktır. Yani harf kendi başına bir mânâ ifade etmez; ancak başkasına işaret ederse bir mânâ kazanır.

Aklımızın hoş görmediği, kalbimizin zevk duymadığı ve his dünyamızla tenakuz teşkil eden nice hâdiselerin bilemediğimiz nice hikmetleri vardır. "*Kitabet-i kutsiye*" ifadesi bize bu dersi veriyor. Zaten yazıyı çizgiden ayıran da ondaki farklılıklar değil midir? Okuma bilmeyen bir çocuk için, karışık birtakim siyah lekeler

gibi görünen yazılar, ilim ehli için nice mânâlar yüklüdür.

Yirmi dokuz harfin birbirinden farklı şekilleri karışıklık gibi görünse de yazının meydana gelmesi için bu farklılıklar şarttır. Mevsimlerin farklılığı, meyvelerin ayrı tatları, ovaların düzlüğüne son veren dağlar ve tepeler, gün boyunca ışığın ve karanlığın farklı tonlarda kendilerini göstermeleri, organlarımızın şekil ve vazifece farklı olmaları hikmet doludur ve rahmet yüklüdür.

Kendimizi ve etrafımızdaki varlıkları böylece değerlendirdiğimizde, hayat yolculuğumuzun da düz bir çizgi olmasını artık beklemeyiz. Çok iyi biliriz ki, hayatımıza da mânâ veren o farklı tecellilerdir. Merak, endişe, hastalık, keder, sıkıntı, ferah, gülme, ağlama, ümit gibi birbirine zıt nice hisler, ömrümüzde her zaman hükmederler.

Hayatımız, farklılıklar ve karışıklıklarla değer kazanır. Düz bir çizgiden mânâ çıkmaması gibi, yeknesak bir hayattan da çoğu zaman manevî mahsul çıkmaz.

“Hayat musibetlerle, hastalıklarla tasaffi eder, kemâl bulur, kuvvet bulur, terakki eder, netice verir, tekemmül eder; vazife-i hayatiyeyi yapar. Yeknesak istirahat döşesindeki hayat, hayr-ı mahz olan vücuddan ziyade, şerr-i mahz olan ademe yakındır ve ona gider.” (2)

Asr Sûresinde, “Muhakkak ki insanlar hüsrandırlar.” buyurulduktan sonra, bu zarardan kurtulan insanların şu dört vasfı nazara verilir:

- İman etmek,
- Salih amel işlemek,
- Birbirine hakkı tavsiye etmek,
- Birbirine sabrı tavsiye etmek.

İmanla başlayan terakki ve tekâmül yolculuğu, ibadetlerle ilerler, birbirlerine hakkı tavsiye etmekle devam eder ve sabır hususundaki karşılıklı tavsiyeleşme ile son noktasına varır.

Sabrın en çok karşılaşılan bir şubesi musibetlere ve hastalıklara sabırdır. Bu sabırla, insan ruhu günahlardan arınır, temizlenir, kemale erer. Vardığı bu kemal noktadan aldığı manevî kuvvetle, daha sonra başına gelecek benzer hâdiselere karşı dayanma gücü kazanır.

Hastalık, sıhhatin bozulması yönüyle, görünüşte bir düzensizliktir, bir karışıklıktır. Ama bu karışıklık içinde, ‘tasaffi’, ‘kemâl’, ‘terakki’, ‘tekemmül’ gibi birçok faydalı neticeler vardır. Ve bunlar o karışık gibi görülen hâdiseleri “bir kitabet-i kutsiye” haline getirirler. Kutsiyet, noksanlıktan, hatadan, eksiklikten pak ve temiz

olma; kitabet ise ömür sayfalarına hâdiselerin yazılmasıdır. Geceyi de gündüzü de güzel görebilen bir göz, kendi ömür sayfasında yazılan hastalık ve musibetleri de sıhhat ve afiyet kadar faydalı görebilir.

(1) [Sözler, On Sekizinci Söz.](#)

(2) [Lem'alar, İkinci Lem'a.](#)